

26. 3. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Poučovací povinnost soudu dle § 118a o.s.ř. z pohledu judikatury

Poučovací povinnost soudu je jedním z nejdůležitějších procesních institutů upravujících civilní soudní řízení. Předmětem tohoto článku je představení základních požadavků...

Poučovací povinnost soudu je jedním z nejdůležitějších procesních institutů upravujících civilní soudní řízení. Předmětem tohoto článku je představení základních požadavků kladených judikaturou na to, jakým způsobem má být stranám sporu soudem poskytnuto poučení dle ust. § 118a o.s.ř. Dle tohoto ustanovení platí, že:

*„(1) Ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník **nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně**, předseda senátu jej **vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy.**“*

*(2) Má-li předseda senátu za to, že věc je možné **po právní stránce posoudit jinak** než podle účastníkova právního názoru, **vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil** vyličení rozhodných skutečností; **postupuje přitom obdobně podle odstavce 1.***

*(3) Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud **nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.**“*

Aby soud dostal požadavkům kladeným judikaturou na poskytnutí řádného poučení dle § 118a o.s.ř., tak nepostačuje poskytnout toto poučení odkazem na zákonné ustanovení, ale je třeba, aby soud v **konkrétních souvislostech poučil** účastníky při jednání o neúplnosti jejich tvrzení a nedostatečnosti jejich důkazů^[1].

Zároveň by způsob, kterým bylo poučení konkrétně dáno, měl být přesně uveden též v protokolaci, neboť jinak nelze řádně prověřit, zda bylo poučení skutečně poskytnuto zákonným způsobem. Tento závěr ostatně zastává též uznávaná právní nauka i samotný Ústavní soud:

*„Zatímco poučení o formální podstatě koncentrace (tedy o tom, kdy má přímo ze zákona dojít k nastolení skutkového a důkazního „stopstavu“ (§ 118b odst. 1, § 114c odst. 5, § 119a odst. 1), může být zaprotokolováno odkazem na zákonná ustanovení, **poučení o konkrétních důvodech hrozící prohry ve sporu pro neunesení břemene tvrdit nebo prokazovat je třeba zaprotokolovat doslovně, nikoli pouze odkazem na § 118a odst. 1 až 3. Jinak vznikne pochybnost o tom, zda toto poučení bylo beze zbytku naplněno**, což může být důvodem pro závěr, že nebyly naplněny veškeré podmínky pro koncentraci.“*

*„Ustanovení § 118a občanského soudního řádu vymezuje poučovací povinnost soudu **při jednání**. Smyslem tohoto ustanovení je, aby účastníkovi nebyla zamítnuta žaloba proto, že neunesl břemeno tvrzení, aniž byl poučen, že takové břemeno má, a že účastníku nelze zamítnout žalobu, protože neunesl důkazní břemeno, aniž by byl poučen, že takové břemeno má. **Zákon předpokládá, že poučení bude protokolováno. Protokolace nesmí vzbuzovat pochybnosti, že se účastníkovi takového poučení dostalo, a přesto zůstal stran svých tvrzení nebo stran svých důkazních***

návrhů nečinný. [...] Ústavní soud i v tom spatřuje **porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces**, jehož se dovolává (čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy).“[2]

Poučení dle ust. § 118a o.s.ř. má být tedy učiněno tak, aby účastník řízení měl představu o tom, jak bude rozhodnuto a aby nebyl následným rozhodnutím zaskočen, neboť v opačném případě je takové rozhodnutí třeba považovat za překvapivé[3]. Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu rovněž musí být účastníkovi řízení poskytnuta možnost doplnit tvrzení či chybějící důkazy:

*„Účelem poučovací povinnosti podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ je zabránit tomu, aby se účastník nedozvěděl až z rozhodnutí pro něj nepříznivého, tedy překvapivého, že podle hodnocení soudu neunesl břemeno tvrzení či důkazní břemeno, a **aby měl příležitost doplnit chybějící tvrzení či navrhnout další důkazy.**“[4]*

Současně je třeba zdůraznit, že poučovací povinnost dle § 118a o.s.ř. nelze nahradit poskytnutím poučení dle § 119a o.s.ř., neboť takový postup by byl v rozporu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, když Nejvyšší soud judikuje, že je nutno odlišovat poučení dle § 119a o.s.ř. od poučení dle ust. § 118a o.s.ř.:

*„Dovolací soud v této souvislosti zdůrazňuje, že je **nutno odlišovat poučení podle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. na straně jedné a poučení podle § 118b o. s. ř. a § 119a odst. 1 o. s. ř. na straně druhé.** Poučení podle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. je svým obsahem **adresnou výzvou účastníku k doplnění buď konkrétních tvrzení, nebo důkazů**, jestliže by pro jejich neuvedení **měl být ve sporu neúspěšný** pro neunesení povinnosti tvrzení nebo povinnosti důkazní. Proto je v těchto případech nutné, aby z **protokolu o jednání bylo jasně patrné, k čemu směřovala výzva účastníku podle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. i s poučením o následcích** při nesplnění této výzvy [k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2013, sp. zn. 32 Cdo 4255/2011 [...] a jakým způsobem účastník na tuto výzvu reagoval. **Naproti tomu poučení podle § 118b a § 119a odst. 1 o. s. ř. není adresnou výzvou účastníku k uvedení tvrzení nebo důkazů, které doposud v řízení uvedeny nejsou, ale pouze obecným ohlášením koncentrace řízení a neúplné apelace s informací o tom, kdy a za jakých podmínek koncentrace řízení a neúplná apelace nastoupí.**“[5]*

V případě, že nebude účastníkům poskytnuto řádné poučení dle § 118a o.s.ř., tak se dle Nejvyššího soudu jedná o takové zásadní procesní pochybení, k němuž je třeba přihlížet z úřední povinnosti:

*„Pokud soud prvního stupně [...] **aniž poučil žalovaného o plnění povinnosti tvrzení ohledně okolností významných pro rozhodnutí [...] podle § 118a odst. 1 OSŘ**, je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a ke které **dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti.**“[6]*

Ze shora uvedeného je zřejmé, že judikatura klade na způsob poučení dle § 118a o.s.ř. poměrně striktní požadavky, které je nicméně s ohledem na důležitost tohoto procesního institutu nezbytné zcela bezvýjimečně dodržovat, neboť v opačném případě by bylo řízení zatíženo závažnou procesní vadou.

JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,
advokát

Mgr. Daniela Mašková

REZNICEK & CO.

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

Krajinská 281/44
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247
e-mail: reznicek@reznicek.com

---

[1] [Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 107/04 ze dne 16. 12. 2004.](#)

[2] [Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 212/06 ze dne 3. 10. 2006.](#)

[3] [Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3562/2008 ze dne 26. 1. 2011.](#)

[4] [Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3211/2010 ze dne 29. 3. 2011.](#)

[5] [Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 4888/2014 ze dne 24. 2. 2015.](#)

[6] [Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1993/2001 ze dne 8. 4. 2003.](#)

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)

- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních – hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)